

OYUN HAKKI; DAHA FAZLA OYUN PROJESİ *

Özgün UYANIK AKTULUN**

Münevver CAN YAŞAR***

Nezahat H. KARACA****

Tuğçe AKYOL*****

Fatma Betül ŞENOL*****

Ümit Ünsal KAYA*****

ÖZ

Çocuğun tüm gelişim alanları açısından desteklenmesi, temel becerilerin kazandırılması, çocuğun yaşama iyi bir şekilde hazırlanması ve uluslararası toplumlar ile Çocuk Hakları Sözleşmesi tarafından vurgulanan “çocuğun dinlenme, kendine ait zamanı değerlendirme, oyun oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı” nı kullanabilmesi iyi hazırlanmış bir program ve zengin uyarıcılarla desteklenmiş bir eğitim ortamı ile sağlanabilir. Bu noktadan hareketle “Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun” Projesi’nde, 5-6 yaş çocuklarının öğrenme merkezlerinde oynadıkları oyunların gelişim alanları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Deneysel yöntem uygulanan araştırmanın çalışma grubu için, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezi Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı anaokulları arasından seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme, amaçsal örnekleme türlerinden de aykırı durum örnekleme yöntemi ile bir anaokulu belirlenmiş ve bu anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubunda toplam 41 çocuk (sabahçı ve öğlenci) çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırmada çocuklar ve ailelerle ilgili kişisel bilgileri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu" ve çocukların bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal becerilerini değerlendirmek amacı ile “Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Öğrenme Merkezleri sekiz haftalık süreç için haftada beş gün uygulanmak üzere toplam 41 tane çocuğun günlük yaklaşık 75-90 dakika çalışma yapabileceği şekilde planlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler yapılan normallik testi sonucunda, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile analiz edilmiştir. Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun projesi sonucunda; çocukların gelişimsel özellikleri bireysel olarak değerlendirilerek doldurulan Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu ön test- son test puanları arasında Bilişsel, Dil, Sosyal Duygusal ve Motor Gelişim alanlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<.05$).

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğrenme merkezleri, güne başlama zamanı, oyun zamanı

* Bu çalışma 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi’nde sunulmuş olup aynı zamanda Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 15.HIZ.DES.110 numaralı Dr. Öğr. Üyesi Özgün Uyanık yürütücülüğünde gerçekleştirilen “Oyun Hakkı Daha Fazla Oyun” isimli projeden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, ozgunuyanik@hotmail.com

*** Doç. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, munevver2002@yahoo.com

**** Dr. Öğr. Üyesi, Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, nhamiden@gmail.com

***** Arş. Gör. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, akyol.tugce@gmail.com

***** Arş. Gör. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, fatmabetulsenol@gmail.com

***** Okt. Afyon Kocatepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, umitunsalkaya@gmail.com

THE RIGHT TO PLAY: PLAY MORE!

ABSTRACT

Supporting children's all developmental domains, acquisition of basic skills, getting well prepared for the social and academic life and exercising the right mentioned in United Nations Convention on the Rights of the Child which dictates that "every child has the right to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child and to participate freely in cultural life and the arts" are only possible with a well prepared program and sensory-rich educational environments. From this point, in "The Right to Play, Play More!" project, it was aimed to investigate the effect of the games which 5-6 year old children play at the learning centers children on their development areas. Following an experimental method, for the study group, a kindergarten was selected among the kindergartens affiliated to the Afyonkarahisar Provincial Directorate of National Education in 2015-2016 academic year by using deviant sampling method from the purposive sampling types. A total of 41 children (morning class and afternoon class) were included in the study group in the 5-6 age group. The "General Information Form" developed by the researchers in order to collect personal information about children and families in the research and the "Pre-School Developmental Evaluation Form" aiming to evaluate the children's cognitive, language, motor and social-emotional skills were used as data collection tools. Learning Centers were planned so that a total of 41 children can work about 75-90 minutes a day for five days a week for eight weeks. The data obtained from the study were analyzed by the Wilcoxon Signed Ranks Test as the result of the normality test. As a result of the project; between pre-test and post-test scores of Pre-school Developmental Evaluation Form filled out by evaluating individual developmental characteristics of children, significant differences were found in children's cognitive, language, social emotional and motor development areas ($p < .05$)

Key Words: Early childhood education, learning center, circle time, play time

GİRİŞ

Çocuğun bulunduğu her yerde var olan ve evrensel bir kavram olan oyun, çocuk için doğal ve etkin öğrenme aracıdır. Oyun, belirli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, tüm gelişim alanlarını etkileyen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak katıldığı çocuğa özgü bir etkinliktir (Baykoç Dönmez, 1992:13; Sevinç, 2009:27). Çocukların fiziksel, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi açısından oldukça önemli olan oyun, yaratıcılığın ve özgüvenin gelişmesine de yardımcı olur. Ayrıca oyun, çocukların öğrenme sürecine zevk ve hoşnutlukla katılması açısından vazgeçilmez bir değer taşır. Çocuklar, oyun etkinliklerinde yer aldıklarında bizzat kendileri yaparak yaşayarak öğrenmekte; dünyayı keşfedip deneyimleme fırsatı yakalamakta ve yeni fikirler, roller ve deneyimlerle kendini ifade etmektedir (Darwish, Esquivel, Houtz ve Alfanzo 2001:27; Michnick-Golinkoff, Hirsh-Pasek, Singer, 2006:10; Sevinç, 2009:19; Tuğrul, 2015:13).

Oyun, çocuğun kendini ifade edebildiği en dolaysız ve kolay yol olması nedeniyle çocuğun gelişimi ve eğitiminde eğlenerek öğrenme kaynağıdır. Bu nedenle, çocuğun doğuştan getirdiği potansiyelini en üst düzeye taşıyabilmesi okul öncesi dönemde oyun yoluyla mümkündür. Bu süreçte çocuğun tüm gelişim alanları açısından desteklenmesi, temel becerilerin kazandırılması, çocuğun yaşama iyi bir şekilde hazırlanması ve uluslararası toplumlar ile Çocuk Hakları Sözleşmesi tarafından vurgulanan "çocuğun dinlenme, kendine ait zamanı değerlendirme, oyun oynama ve yaşına uygun eğlence etkinliklerinde bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı"nı (Çocuk Hakları Komitesi, 2013) kullanabilmesi iyi hazırlanmış bir program ve zengin uyarıcılarla desteklenmiş bir eğitim ortamı ile sağlanabilir.

UNICEF (2000) kaliteli eğitimin; öğrenenler, fiziksel çevre, müfredat, öğrenme öğretme süreci ve öğrenme kazanımları olmak üzere beş temel boyutu olduğunu ifade etmekte ve eğitim ortamını; davranışın ortaya çıkabilmesinde önemli bir kaynak olarak görmektedir. Bu nedenle dünyanın farklı bölgelerinde okul öncesi eğitimde uygulanan birçok çağdaş yaklaşımda, eğitim ortamlarının önemine dikkat çekilmektedir. High Scope, Montessori, Waldorf, Reggio Emilia gibi yaklaşımlarda çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yönden kapasitesini en üst düzeye çıkartmaya çalışan, çocukların ilgi ve gereksinimlerine göre şekillenmiş, oyun, eğlence, kendine ait zamanı değerlendirme, araştırma, deneme, hata yapma ve hatalarını kendi kendilerine düzeltmeleri için fırsat sunan eğitim ortamlarının hazırlanması; bu eğitim modellerinin en temel amaçlarından birini oluşturmaktadır (Temel, 2012: ,91,159,382,546). Eğitim ortamları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Peisner-Feinberg ve diğerleri (2001) yüksek kalitede sınıf etkinliklerine katılan çocukların ileri düzeyde dil, matematik, bilişsel, dikkat, problem çözme ve sosyal becerilere sahip olduğunu belirlemiştir. Burchinal ve diğerleri (2000) ve Burchinal, Howes ve Kontos (2002) tarafından yapılan araştırmalar da sınıf öğrenme çevresinin kalitesi ile öğretmen eğitimi ve niteliklerinin ve çocukların bilişsel, dil ve sosyal gelişimleri arasında bağlantı olduğunu göstermektedir. Burchinal ve diğerleri (2000) ve Mashburn (2008) öğrenme çevresi kalitesinin çocukların dil becerileri ile pozitif yönde bir ilişkisi olduğunu belirlemişlerdir. Bununla birlikte Çelebi Öncü (2015) okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezlerini düzenlemeye ilişkin görüşlerini incelediği araştırmada 112 öğretmen ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin %52.7'sinin öğrenme merkezlerini yetersiz gördüğünü, %42.9'nun öğrenme merkezlerinde oyun için 20-30 dakika süre verdiklerini, %52.7'sinin merkezin amacına göre, %22.3'nün sınıfta bulunan eşyalara göre, %15.2'sinin sınıfın fiziksel özelliğine göre öğrenme merkezlerine yer verdiklerini ve öğretmenlerin çoğunluğunun öğrenme merkezi düzenleme uygulamalarını yetersiz gördüğünü tespit etmiştir.

Türkiye'de günümüzde uygulanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı (2013), öğrenme ortamının çocuğun gelişiminin desteklenmesi açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Okul öncesi eğitim programlarının planlanması ve uygulanması ile ilgili en iyi dönütler, dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamlarında alınır. Bunun için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Öğrenme merkezleri, sınıf içinde ve dışında oluşturulmuş sınırları farklı yöntemlerle belirlenmiş, çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla küçük gruplar halinde etkileşimde bulunabilecekleri öğrenme alanlarıdır. Programda öğrenme merkezlerinin; çocuk merkezli, yarı yapılandırılmış, çocukların ilgi ve gereksinimlerini karşılayabilecek fiziksel alana sahip olması, yeterli ve uygun materyallerle düzenlenmiş zengin uyarıcılarla donatılmış olarak kurgulanması temel özellikler olarak belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme ortamının en önemli parçası öğrenme merkezleri olarak belirtilmiş ve bulunması önerilen en temel öğrenme merkezleri; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve matematik, dramatik oyun ve kazanım ve göstergeler ile araç olarak seçilen konu/temaya bağlı olarak düzenlenen geçici merkezler olarak açıklanmıştır (MEB, 2013:16; Aral ve Can Yaşar, 2015:81). Her bir öğrenme merkezi çocuklara, seçim ve plan yapma, karar verme, sorumluluk alma, kendi başına karar verip uygulama, araştırma, keşiflerde bulunma, kendi yeteneklerini keşfetme, akranları ile birlikte olma, iş birliği içinde çalışma, yaparak yaşayarak öğrenme ve önceki öğrendiklerini tekrar etme fırsatı sunmaktadır (MEB, 2013:16; Aral ve Can Yaşar, 2015:81; Özyürek ve Kılınç, 2015:126). Okul öncesi eğitimi öğretmenleri ise bu süreçte aktif olarak çalışmakta, çocukların merkezlerdeki oyunları boyunca, onların

oyunlarını, oyun arkadaşlarını, hangi merkezlerde ne kadar zaman geçirdiklerini, yaptıkları çalışmaları ve ürünlerini gözlemlemekte ve kayıt tutmaktadırlar. Çocuklara farklı merkezlerde, farklı arkadaşlarıyla ve farklı materyallerle oynamaları konusunda rehberlik etmektedirler (Kandır, Özbey ve İnal, 2010:26-27; MEB, 2013:38; Aral ve Can Yaşar, 2015:83). Bununla birlikte Okul Öncesi Eğitim Programı'nın esneklik özelliği temel alınarak, öğretmenler çocukların ilgi, gereksinim ve gelişim düzeylerine göre sınıflarında yeni öğrenme merkezleri de oluşturabilmekte veya belirli merkezleri birlikte düzenleyebilmektedir. Bu yeni öğrenme merkezleri, bilgisayar ile belirli gün ve haftalar ile ilgili merkezler olabilir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, genellikle öğrenme çevresinin çocuğun gelişimine olan etkisi üzerine çalışmalar olduğu, öğrenme merkezlerine yönelik çok sayıda çalışmanın olmadığı ve yapılan çalışmalarda da öğrenme merkezlerinin nitelikli düzenlenmediği, günlük ve aylık planlarda alınan amaç-kazanım, kavram ve sözcüklere uygun değişikliklerin yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle "Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun" Projesi'nde, 5-6 yaş çocuklarının öğrenme merkezlerinde oynadıkları oyunların gelişim alanları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun Projesi'nde, 5-6 yaş çocuklarının öğrenme merkezlerinde oynadıkları oyunların gelişim alanları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada, tek gruplu ön-test/son-test zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel araştırmalar, araştırmacı tarafından oluşturulan farkların bağımlı değişken üzerindeki etkisini test etmeye yönelik çalışmalardır. Deneysel desenlerde temel amaç değişkenler arasında oluşturulan neden-sonuç ilişkisini test etmektir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012:195). Araştırmadaki deneysel desende bağımlı değişken; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının “bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal becerileri”dir. Çocukların bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal becerileri üzerine etkisi incelenen bağımsız değişken ise “öğrenme merkezlerinde oyun”dur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu için, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokulları arasından seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme, amaçsal örnekleme türlerinden de aykırı durum örnekleme yöntemi ile bir anaokulu belirlenmiştir. Çalışmanın yapılacağı anaokulu belirlenirken, araştırma ekibinden iki gözlemci tesadüfi aralıklarla il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokullarında 5-6 yaş çocuklarının bulunduğu sınıfları bir dönem boyunca dört kez ziyaret etmiş ve sınıflarda öğretmenlerin hazırlamış olduğu öğrenme merkezlerini gözlemlemiştir. Yapılan gözlemler sonucunda, sınıflarında en yüksek düzeyde blok ve dramatik oyun merkezlerine, en düşük düzeyde ise diğer öğrenme merkezlerine yer veren bir anaokulu çalışma grubu için seçilmiş ve 5-6 yaş grubunda toplam 41 çocuk (sabahçı ve öğlenci) çalışma grubuna dahil edilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemi; derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Amaçsal örnekleme türlerinden aykırı durum örnekleme ise örneklemin problem ile ilgili olarak birbirine aykırı (uç) durumlardan, örneklerden oluşturulmasıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012: 90). Örneğin, örneklem için seçilen okulun en yüksek

düzeyde blok ve dramatik oyun merkezlerine, en düşük düzeyde ise diğer öğrenme merkezlerine yer veren okullar arasından seçilmesidir.

Araştırmaya dahil edilen çocukların demografik özellikleri incelendiğinde; %39'unun kız, %61'inin erkek olduğu; %61'inin ilk çocuk, %2,4'nün ortanca veya ortancalardan biri %36,6'sının son çocuk; %29,3'nün tek çocuk, %58,5'inin iki kardeş, %12,2'sinin üç kardeş ve üzeri ve %78'inin daha önce okul öncesi eğitim almadığı belirlenmiştir. Çocukların annelerinin %31,7'sinin 29 yaş ve altı, %63,4'ünün 30-39 yaş aralığında, %4,9'nun 40-49 yaş ve üzeri olduğu; %31,7'sinin ilkököl ve ortaokul, %41,5'nin lise, %26,8'nin üniversite mezunu olduğu; %90,2'sinin çalışmadığı, %4,9'nun memur, %4,9'nun ise işçi olduğu görülmektedir. Çocukların babalarının ise; %9,8'nin 29 yaş ve altı, %78'inin 30-39 yaş aralığında; %12,2'sinin 40-49 yaş ve üzeri olduğu; %14,6'sının ilkököl ve ortaokul, %48,8'inin lise, %36,6'sının üniversite mezunu olduğu; %14,6'sının memur ve %48,8'nin işçi, %36,6'sının serbest meslek sahibi olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu ile Afyon İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra ailelerle yapılan toplantı sonucunda araştırmaya katılmaya gönüllü olan aileler ve çocukları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, çocuklar ve aileleri ile ilgili bilgi edinmek amacıyla "Genel Bilgi Formu" ve çocukların bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal becerilerini değerlendirmek amacıyla "Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu" kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda; çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, anne-babanın yaşı, anne-baba öğrenim düzeyi ve anne-baba mesleği ile ilgili sorular yer almaktadır.

Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu: Değerlendirme formu, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'ndan (2013) yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. İlk aşamada hazırlanan taslak form çocuk gelişimi ve eğitimi alan uzmanı üç öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılan forma son şekli verilmiştir. Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu'nda 5-6 yaş çocuklarının bilişsel (50 madde), dil (58 madde), motor (62 madde) ve sosyal-duygusal (35 madde) gelişim alanları olmak üzere dört alt boyut bulunmakta ve her alt boyutta o alanı temsil eden gelişim özellikleri yer almaktadır. Değerlendirme formu "bağımsız yapıyor", "destekle yapıyor", "yapamıyor" şeklinde üçlü likert özelliği taşımaktadır. Değerlendirme formunda bulunan maddelere 2, 1, 0 şeklinde değerler verilerek bilişsel gelişim, dil gelişimi, motor gelişim ve sosyal duygusal gelişim olmak üzere dört alt boyutun her biri için toplam puanlar elde edilmektedir. Değerlendirme formunda bulunan gelişim alanları elde edilen toplam puanlara göre değerlendirilmektedir. Formun doldurulma süresi ortalama 25-30 dakikadır. Değerlendirme formunda bilişsel gelişime ilişkin "neden-sonuç ilişkisi kurar", "nesne grafiğini okur"; dil gelişimine ilişkin "sesin geldiği yönü söyler", "kitaptaki resimlere bakarak okuyormuş gibi yapar"; motor gelişime ilişkin "düz çizgide yürür", "1-5 arası rakamları kopya eder"; sosyal duygusal gelişime ilişkin "kendisi ile ilgili sorulara cevap verir", "gerektiği durumlarda liderliği üstlenir" maddeleri örnek olarak verilebilir.

Öğrenme Merkezlerinde Oyun: Araştırmacılar tarafından çocukların sınıflarında oluşturulan "Öğrenme Merkezleri" okul öncesi dönemde 5-6 yaş çocuklarının bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemeyi esas almıştır. Bu nedenle

öğrenme merkezlerinin hazırlanmasında ilgili literatür analizleri, yurt dışında ve ülkemizde uygulanan Montessori, High Scope, Regio Emilia gibi okul öncesi eğitim yaklaşımlarının programları ile birlikte MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) ve programda yer alan kazanım ve göstergeler gözden geçirilmiştir. Çocukların gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla eğitim ortamında, blok, dramatik oyun, sanat, kitap, fen-matematik, okuma-yazma ve müzik merkezleri oluşturulmasına karar verilmiştir. Kazanım-göstergeler ile oluşturulması planlanan merkezler temel alınarak, çocukların yakın çevresinden uzak çevresine, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ilkeleri dikkate alınarak öğrenme merkezlerine yerleştirilecek materyaller planlanmıştır. Buna bağlı olarak uygulamaya başlanmadan önce eğitim ortamındaki tüm masa, sandalye, raflar ve eğitici materyaller tek tek incelenerek, temizleme, gruplandırılma ve listelenme işlemleri yapılmış gereksiz olarak görülen materyallerin ise okul deposuna kaldırılması sağlanmıştır. Sınıfta bulunan eğitici materyallere ek olarak alınması ve hazırlanması gereken eğitici materyaller belirlenmiştir. Bütçe kapsamında materyal ve kırtasiye alımları yapılarak planlanan materyaller araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce temizlenen ve gruplandırılan masa, sandalye ve raflar ile eğitim ortamının ideal bir okul öncesi eğitim sınıfına dönüştürülmesi gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada eğitim ortamında öğrenme merkezlerinin birbirinden belirgin bir biçimde açık ve çocukların boyuna uygun raflarla ayrılmasına önem verilerek çocukların küçük gruplar halinde her bir öğrenme merkezinde daha etkin çalışabilmesine olanak sağlanmıştır. Alınan materyaller ile birlikte tüm materyaller basitten karmaşığa, somuttan soyuta, yakından uzağa ilkeleri dikkate alınarak sıralanmış ve her hafta öğrenme merkezlerine eklenecek materyaller planlanmıştır. Blok, müzik, dramatik oyun merkezlerinde haftada bir kez (Pazartesi), matematik, okuma-yazmaya hazırlık, kitap ve sanat merkezlerinde haftada iki kez (Pazartesi-Çarşamba) düzenlemeler yapılmasına karar verilmiştir. Öğrenme merkezlerinde her bir gelişim alanı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır:

- Çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla, dikkat etme, tahminde bulunma, hatırlama, sayma, gözlem, eşleştirme, karşılaştırma, gruplama, sıralama, ölçme, geometrik şekiller, semboller, örüntü oluşturma, parça-bütün ilişkisi, toplama-çıkarma işlemi yapma, neden-sonuç ilişkisi kurma, probleme çözüm üretme, grafik hazırlama becerilerine yönelik materyaller hazırlanmış ve eklenmiştir.
- Çocukların dil gelişimlerini desteklemek amacıyla, sesleri ayırt etme ve çıkarma, sözcük dağarcığı, cümle kurma, dil bilgisi yapılarını kullanma, iletişim, dinlediklerini ve izlediklerini anlama ve ifade etme, görsel materyalleri okuma, ses bilgisi, okuma ve yazı farkındalığı becerilerine yönelik materyaller hazırlanmış ve yer verilmiştir.
- Çocukların sosyal duygusal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla, kendisine ait özellikleri tanıma, kendini yaratıcı yollarla ifade etme, kendisinin ve başkalarının duygularını açıklama, olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla ifade etme, kendini güdüleme, farklı kültürel özellikleri açıklama, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma ve Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alma becerilerine yönelik materyaller hazırlanmış ve eklenmiştir.
- Çocukların motor gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla, nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapma, küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapma, müzik ve ritim eşliğinde hareket etme becerilerine yönelik materyaller hazırlanmış ve yer verilmiştir.

Öğrenme merkezlerinde yer alan materyallerin çocukların ilgilerine göre değiştirilebilecek esnekliğe sahip, alışlagelmiş günlük uygulamalardan belirli yönlerde farklılık göstermesine ve eğlendirirken öğrenmelerini sağlayacak nitelikte olmasına önem verilmiştir. Bununla birlikte, çocukların birbirlerine ve öğrenme merkezlerinde yapılacak çalışmalara uyum sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla, her gün öğrenme merkezlerinde oyuna başlamadan önce yaklaşık 15-20 dakika güne başlama zamanı gerçekleştirilmiştir. Güne başlama zamanında öncelikli olarak o günkü hava durumu, haftanın hangi günü olduğu, okula gelene kadar neler yaptıkları, o güne ilişkin belirli gün ve haftalarla ilgili çocuklarla sohbet edilmiştir. Daha sonra çocukların ilgisini çeken çeşitli kavramlar ve sözcükler alınarak (örneğin, yanardağ, dinazorlar, kum saati, sirk, birinci (ELAT) ve ikinci grup sesleri, 1- 10 arası rakamlar gibi) bu kavram ve sözcüklere ilişkin önceki yaşantılarını ve bildiklerini ifade etmeleri ve tartışmaları sağlanmıştır. Alınan kavram ve sözcükle ilgili fotoğraf ve video gösterimi, şarkı, parmak oyunu ve tekerleme söyleme gibi etkinlikler yapılmıştır. Güne başlama zamanı tamamlandıktan sonra kart çekme, sayısmaca, çocuklara oynamak istedikleri merkezlerin sorulması ya da öğretmen yönlendirmesi gibi yöntemlerle çocuklar sınıf mevcuduna göre 3-4 kişilik gruplara ayrılmıştır. Bu süreç çocukların her gün farklı arkadaşları ile birlikte oyun oynamasını sağlayacak şekilde yürütülmüştür. Çocukların gün içerisinde sanat, fen-matematik, kitap ve okuma-yazma merkezlerinden en az iki tanesinde oyun oynamalarına fırsat sağlayacak şekilde 15-20 dakikalık zaman aralıklarıyla bir gün içerisinde üç-dört merkezde oyun oynamaları sağlanmıştır. Öğrenme merkezleri sekiz haftalık süreç için haftada beş gün uygulanmak üzere toplam 41 çocuğun günlük yaklaşık 75-90 dakika çalışma yapabileceği şekilde planlanmıştır.

Çocuklar öğrenme merkezlerinde oyun oynarken sınıfta bulunan araştırmacı ve öğretmen tarafından gözlemlenmiş, araştırmacı ve öğretmenin ortak kararına bağlı olarak öğrenme merkezlerindeki grupların yer değiştirmesi sağlanmıştır. Çocukların dikkatlerinin dağılması ve oyunlarının tamamlanmasına bağlı olarak öğretmen tarafından bir müzik açılmış, müzik süresince çocukların oyun oynadıkları öğrenme merkezini toplamaları istenmiş ve toplanma işlemi tamamlandıktan sonra çocukların yer değişimi sağlanmıştır. Her gün çocukların en az üç-dört merkezde oyun oynamaları sağlandıktan sonra uygulama sona erdirilmiştir. Çocuklar öğrenme merkezlerinde oyun oynarken öğretmen ve yardımcı öğretmenler çocukları gözlemlemiş ve çocukların gereksinim duydukları yerlerde materyalleri nasıl kullanacakları ve oyunları nasıl oynayacakları noktasında rehberlik etmiş ve çocuklarla birlikte oyun oynamışlardır. Özellikle kitap merkezinde bulunan kitaplar incelendikten sonra çocukların birlikte karar verdikleri bir kitap yardımcı öğretmen tarafından etkileşimli kitap okuma yöntemiyle çocuklara okunmuş ve ardından çocuklarla kitap ile ilgili tartışılmıştır. En son bulundukları merkezi toplamaları istenmiş ve çocuklardan yeniden minder ya da sandalyelerine oturmaları istenerek çember şeklinde toplanılmıştır. Çocukların oyunlardan elde ettikleri kazanımlardan yeni çıkarımlara ulaşmalarını sağlamak amacıyla güne başlama zamanında ele alınan kavram/sözcük, hangi öğrenme merkezinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi ürünleri ortaya çıkardıkları, ürünleri oluştururken karşılaştıkları problemler ve çözümleri, hangi merkezi ve oyunları daha çok sevdikleri, oyunlar sırasında yaşanan mutlu ve üzücü bir olay olup olmadığı ile ilgili sohbet edilerek değerlendirme yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra “Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme

Formu” uygulanarak veriler toplanmıştır. 29 Şubat - 06 Mart 2016 tarihleri arasında ön test olarak araştırmaya dahil edilen çocukların uygulama öncesinde gelişimsel düzeylerini belirlemek amacıyla araştırma grubundaki çocukların tamamının genel olarak gelişimsel düzeyi göz önüne alınarak ve araştırma grubundaki her çocuğun bireysel gelişimsel düzeyi göz önüne alınarak form öğretmen tarafından doldurulmuştur. 7 Mart - 29 Nisan 2016 tarihleri arasında Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bir anaokulunun bir sınıfında sabahçı ve öğlenci olarak okula devam 5-6 yaş arasındaki toplam 41 çocuğun öğrenme merkezlerinde oyuna katılması sağlanarak uygulama gerçekleştirilmiştir. Öğrenme merkezlerinde oyun sonrasında gelişimsel düzeylerini belirlemek amacıyla “Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu” 2-6 Mayıs 2016 tarihinde çalışma grubundaki çocukların tamamının genel olarak gelişimsel düzeyi göz önüne alınarak ve çalışma grubundaki çocukların her biri için bireysel gelişimsel düzeyi göz önüne alınarak öğretmen tarafından doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen çocuklara ilişkin Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu’ndan elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılım sergilemediği belirlenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda öğrenme merkezlerinde oyun oynayan deney grubundaki çocukların tümüne ilişkin “Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu” ön test ve son test puan ortalamaları arasındaki farklılık Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile analiz edilmiştir. Anlamlılık seviyesi olarak .05 kullanılmış olup, $p < .05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > .05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun Projesi'nde, 5-6 yaş çocuklarının öğrenme merkezlerinde oynadıkları oyunların gelişim alanları üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmanın sonuçlarına ilişkin bulgular tablo ve grafikler halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya dahil edilen çocukların “okul öncesi gelişimsel değerlendirme formu” ön test - son test puanlarına ilişkin wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları (grup değerlendirme)

Deney Grubu					Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	
	Test	n	X	ss	Z	P
Bilişsel Gelişim	Ön Test	2	124,00	11,313	-1,342	,180
	Son Test	2	137,00	1,414		
Dil Gelişimi	Ön Test	2	86,00	22,627	-1,342	,180
	Son Test	2	102,500	2,121		
Motor Gelişim	Ön Test	2	92,50	4,949	-1,000	,317
	Son Test	2	95,50	,707		
Sosyal Duygusal Gelişim	Ön Test	2	88,50	13,435	-1,000	,317
	Son Test	2	96,50	2,121		

$p > .05$

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen çocukların sabahçı ve öğlenci grup olarak genel gelişimsel özellikleri değerlendirilerek doldurulan Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu'na ilişkin ön test puanları ile son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak tablo ve grafikte çocukların tüm gelişim alanlarında son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca bağlı olarak, Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun projesinin çocukların, bilişsel, dil, sosyal duygusal ve motor gelişimlerini desteklemede etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Araştırmaya dahil edilen çocukların “okul öncesi gelişimsel değerlendirme formu” ön test- son test puanlarına ilişkin wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları (bireysel değerlendirme)

Deney Grubu Gelişim Alanı					Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	
	Test	n	X	ss	Z	P
Bilişsel Gelişim	Ön Test	41	75,219	8,762	-5,24	.000*
	Son Test	41	80,292	8,373		
Dil Gelişimi	Ön Test	41	77,219	17,321	-4,95	.000*
	Son Test	41	81,926	13,655		
Motor Gelişim	Ön Test	41	77,682	5,96	-4,491	.000*
	Son Test	41	79,317	5,72		
Sosyal Duygusal Gelişim	Ön Test	41	37,073	6,424	-4,099	.000*
	Son Test	41	39,146	6,597		

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde; yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucuna göre; çocukların gelişim alanlarına ilişkin ön test puanlarının son test puanlarından istatistiksel olarak; Bilişsel Gelişim ($z = -5,24$, $p < .05$), Dil Gelişimi ($z = -4,95$, $p < .05$), Motor Gelişim ($z = -4,499$, $p < .05$) ve Sosyal Duygusal Gelişim ($z = -4,099$, $p < .05$) alanlarında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Buna göre, çocukların tüm gelişim alanlarında son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca bağlı olarak, Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun Projesi kapsamında güne başlama zamanında yapılan çalışmaların ve okul öncesi eğitim sınıfında oluşturulan öğrenme merkezlerinde oynanan oyunların 5-6 yaş çocuklarının bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemede etkili olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul öncesi dönem, bedensel, zihinsel, motor ve sosyal-duygusal gelişim alanları açısından birçok kritik dönemi kapsayan ve çocukları başta ilköğretim olmak üzere eğitimin tüm kademelerine hazırlayan bir süreçtir. Bu dönemde çocuklar, kendilerine sunulan eğitim fırsatları ile bilgi ve deneyimlerini birbiri üzerine koyarak biriktirmekte ve bunlar arasında ilişki kurmayı başarabilmektedir (Oktay, 2002:110). Okul öncesi eğitim ile çocuklara zengin öğrenme deneyimleri sunulmakta ve gelişimlerinin en hızlı olduğu yıllarda var olan potansiyellerinin ortaya çıkarılması ve var olan potansiyellerini en üst seviyede kullanabilmeleri sağlanmaktadır. Aynı zamanda bu süreçte kazanılan beceri ve olumlu deneyimler sayesinde çocuk; okula ve öğrenmeye karşı olumlu duygular geliştirebilmektedir (MEB, 2013:12).

Çocukların beden ve ruh sağlığı ile gelişimlerinin desteklenmesi açısından oldukça önemli olan oyun ve eğlence yaratıcılığın ve özgüvenin gelişmesine temel oluşturmakta, çocukların öğrenme sürecine zevk ve hoşnutlukla katılması açısından vazgeçilmez bir değer taşımaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi ile erken çocukluk eğitiminde kullanılan farklı yaklaşımlarda önemli yeri olan oyun ve eğlence etkinliklerinde çocuklar, yaparak yaşayarak öğrenmekte; kendilerini çevreleyen dünyayı keşfedip deneyimleme fırsatı yakalamakta ve yeni fikirlerle, rollerle ve deneyimlerle tanışmaktadır.

Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun Projesi'nde, 5-6 yaş çocuklarının öğrenme merkezlerinde oynadıkları oyunların gelişim alanları üzerindeki etkisinin incelendiği araştırma sonucunda; sabahçı ve öğlenci grup olarak alınan çocukların grup olarak genel gelişimsel özellikleri değerlendirilerek doldurulan Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu ön test- son test puanları arasında Bilişsel, Dil, Sosyal Duygusal ve Motor Gelişim alanlarında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Ancak bununla birlikte, çocukların gelişimsel özellikleri bireysel olarak değerlendirilerek doldurulan Okul Öncesi Gelişimsel Değerlendirme Formu ön test- son test puanları arasında Bilişsel, Dil, Sosyal Duygusal ve Motor Gelişim alanlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<.05$).

Okul öncesi eğitimin etkililiği üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul öncesi eğitim alan çocukların okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre bilişsel, dil, motor ve sosyal-duygusal gelişim alanları açısından olumlu yönde farklılıklara sahip oldukları belirlenmiştir (Erdoğan, Şimşek Bekir ve Erdoğan Aras, 2005; Gardiner, 2006; Pagani, Jalbert, Lapointe, ve Hebert, 2006; Can Yaşar ve Aral, 2010; Çelebioğlu Markoç ve Aktan Acar, 2014). Bununla birlikte okul öncesi dönemde çocukların gelişim alanlarını desteklemek amacı ile hazırlanan ve uygulanan çeşitli eğitim programlarının etkililiğini araştıran çalışmalar incelendiğinde; eğitim programlarının bilişsel gelişim (Klauer, Willmes ve Pyhme, 2002; Polat Unutkan, 2007; İnal, 2011; Büyüктаşkapu, Çeliköz ve Akman, 2012), sosyal-duygusal gelişim (Durualp ve Aral, 2010; Conner ve Fraser, 2011; Kuru Turaşlı ve Zembat, 2013), dil gelişimi (Yıldız Bıçakçı, 2009; Turan ve Akoğlu 2011; McGeown, Johnston ve Medford, 2012) ve motor gelişim (Wang, 2004; Sturza Millic, 2012; Vandompe ve diğerleri, 2012; Sturza Millic, 2014) alanlarında çocukların gelişimlerini olumlu yönde desteklediği tespit edilmiştir.

Çocuklar için bu denli önemli olan okul öncesi eğitim sürecinde çocuklar; keşfetme, merak etme, araştırma, kendini ve çevresini tanıma, akranları ile iletişim kurma, problem çözme, sorumluluk alma, yaratıcılık gibi sayısız becerilerini etkinliklerle geliştirmektedir. Bu tür becerilerin geliştirilmesinde ise çocuğa kendini rahat ifade edebileceği, bağımsızlığını geliştirebileceği, olumlu deneyim ve yaşantılar kazanabileceği nitelikli okul öncesi eğitim ortamlarının sunulması çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde rol oynayan önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir (Follari, 2007:150; MEB, 2013:37-38). Özellikle çocukların okula geldikleri ilk saatlerde vakitlerini geçirdikleri öğrenme merkezlerinin amacına uygun olarak materyal ve fiziksel şartlar bakımından düzenlenmiş olması gerekmektedir. Sanat, müzik, blok, bilim, kitap, dramatik oyun, okuma yazmaya hazırlık gibi öğrenme merkezlerinde çocukların çeşitli oyunlar oynamaları, onların sayısız beceriler kazanmalarını ve önceki öğrenmelerini yeniden deneyimlemelerini sağlamaktadır. Bu becerilerin kazanılmasında ise öğrenme merkezlerinin günlük eğitim akışında yer alan kazanım/göstergeler ile kavram/sözcüklere göre her gün düzenlenmesinin ve çocukların bu merkezlerde bulunan materyaller ile oyunlar oynamalarının önemi büyüktür (MEB, 2013:37-38). Aras (2016) çalışmasında Vygotsky'nin öne sürmüş olduğu çocukların yakınsal gelişim alanını dikkate alarak

yetişkin müdahalesiyle çocukları destekleme fikrinin çocukların tüm gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Uluslararası Küçük Çocukların Eğitimi Derneği'ne (National Association for the Education of Young Children) (2001) göre doğumdan itibaren bebeklerin çevrelerindeki diğer yaşlılarıyla ve yetişkinler ile dil etkileşimlerine girmesi ve çocukların eğitim ortamlarında dil ve okuma yazma etkinliklerine katılması onların beceri edinimini desteklemektedir. Morrow ve Schickedanz (2003), Siraj- Blatchford ve diğerleri (2002) ve Wayne, DiCarlo, Burts ve Benedict (2007) tarafından yapılan çalışmalar da; hazırlanan öğrenme merkezlerinde çocukların oyun oynarken bir yetişkinin de gelip onlara eşlik etmesinin, oyuna dahil olmasının ve çocuklara merkezde rehberlik etmesinin onların tüm gelişim alanlarına katkısı olduğu öne sürülmüştür. Skolinick Weisberg ve diğerleri (2013) öğretmenlerden daha çok oyuna katılanların, oyun esnasında rehberlik edenlerin ve öğrenmeyi destekleyenlerin çocukların dil gelişimine daha fazla katkıda bulunduklarını belirtmişlerdir. Pyle ve Bigelow (2015) bir anaokulundaki üç farklı öğretmenin gün içerisinde serbest oyuna ayırdığı zaman ve bu zaman içinde çocuklarla etkileşimini gözlemlemişler ve sonuç olarak da en fazla kaliteli zaman ayıran öğretmenin sınıfının diğerlerine nazaran daha başarılı olduğunu tespit etmişlerdir. Kılınç, Kelley, Millinger ve Adams (2016) tarafından yapılan araştırmada yetişkin gözetimi ve müdahalesinde yürütülen okul öncesi öğrenme merkezlerindeki oyun saatinde çocukların tüm gelişim alanlarında kontrol grubuna göre daha fazla ilerleme kaydettiğini bildirmişlerdir. Morrow ve Schickedanz (2003), Christie ve Roskos (2006) ve Einarsdottir (2014) oyun merkezlerindeki okuma yazmaya hazırlık materyalleri zenginleştirildiğinde çocukların okuma yazmaya hazırlık becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Denham, Bassett, Zinsler ve Wyatt (2014) ise araştırmalarında, oyunun okul öncesi dönemde çocukların sosyal duygusal gelişimlerini, ilkökula hazırlık becerilerini ve akademik yeterliliği olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalarda, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çocukların gelişimlerini desteklemek amacı ile farklı yol ve yöntemler kullanmasının, aynı zamanda çeşitli materyal, araç ve gereçlerle sınıf ortamının niteliğini arttırmasının, aktif olarak çocukların oyunlarına katılmasının ve rehber olmasının çocukların gelişimlerini desteklemede etkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermekte ve araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Oyun Hakkı: Daha Fazla Oyun Projesi sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2013) öğrenme merkezlerinde oyunun önemi ve bu proje kapsamında öğrenme merkezlerinde oyunun çocukların gelişim alanlarına olan etkisi dikkate alındığında, ülke genelinde okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme merkezlerinde bulunan materyallerin gözden geçirilerek çocukların gelişimlerini destekleyen materyallerle zenginleştirilmesi önerilebilir.
- Öğrenme merkezlerine yerleştirilen nitelikli materyallerle oyunun çocukların gelişimlerine olan etkisi dikkate alındığında okul öncesi öğretmenlerine, öğrenme merkezlerine yerleştirilen materyalleri planlama ve hazırlama, öğrenme merkezlerinde oyun, öğrenme merkezlerinde oyun sürecinde kullanabilecekleri yöntem ve stratejiler ile değerlendirme konularında hizmet içi eğitimler düzenlenerek öğretmenlerin oyunu daha etkili olarak kullanmaları sağlanabilir.
- Okul öncesi dönemde çocuklar için en etkin öğrenme yolunun oyun olduğu düşünüldüğünde, anne babalara çocuklarla birlikte oynamanın çocukların gelişimine ve eğitimine etkisi, çocukları ile oynayabilecekleri oyunlar ve

oyunlarda kullanabilecekleri materyalleri hazırlama eğitimleri verilebilir ve uygulamaya dönük projeler hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aral, N. ve Can Yaşar, M. (2015). 36-72 Aylık çocuklar için eğitim programı, (Ed. Köksal Akyol, A.), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 7: Okul Öncesi Eğitim Programları* (ss.77-114), Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Aras, S. (2016). Free Play in Early Childhood Education: A Phenomenological Study. *Early Child Development and Care*, 186,1173-1184.
- Baykoç-Dönmez, N. (1992). *Oyun Kitabı*. İstanbul: Esin Yayınevi
- Burchinal, M., Howes, C., ve Kontos, S. (2002). Structural Predictors Of Child Care Quality İn Child Care Homes. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(1), 87-105.
- Burchinal, M. R., Roberts, J. E., Riggins Jr., R., Zeisel, S. A., Neebe, E., ve Bryant, D. (2000).Relating Quality of Center-Based Child Care To Early Cognitive and Language Development Longitudinally. *Child Development*, 71(2), 339-357.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüktaşkapu, S., Çeliköz, N. ve Akman, B. (2012). Yapılandırmacı Bilim Eğitimi Programı'nın 6 Yaş Çocuklarının Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 3(165), 275-292.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Christie, J. F., ve Roskos, K. A. (2006). Standards, Science, and The Role of Play İn Early Literacy Education. In D. Singer, G., R. Minchick Golinkoff, ve K. Hirsh-Pasek (Eds.), *Play equals learning: How play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth* (pp. 57-73), New York: Oxford University Press
- Conner, N. W. ve Fraser, M. W. (2011) Preschool Social-Emotional Skills Training: Controlled Pilot Test Of The Making Choices And Strong Families Programs. *Research on Social Work Practice*, 21(6), 699-711.
- Çelebi Öncü, E. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezi Düzenlemeye İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi 4. Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Özet Kitabı.
- Çelebioğlu Markoç, Ö. ve Aktan Acar, E. (2014). 4-5 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Çok Amaçlı Erken Müdahale Programının Etkililiğinin Belirlenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(5), 1835-1860.
- Çocuk Hakları Komitesi (2013). *Çocuğun Dinlenme, Kendine Ait Zamanı Değerlendirme, Oyun, Eğlence, Kültürel ve Sanatsal Etkinliklere Katılma (Madde, 31) İlişkin Genel Yorum*. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. [http://www.kdkcocuk.gov.tr/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Komitesi_Genel_Yorumlari_\(17\).pdf](http://www.kdkcocuk.gov.tr/contents/files/YasalDuzenlemeler/BM_cocuk_Haklari_Komitesi_Genel_Yorumlari_(17).pdf) adresinden 25.11.2015 tarihinde alınmıştır.
- Darwish, D., Esquivel, G. B., Houtz, J. C. ve Alfonso, V. C. (2001). Play and Social Skills in Maltreated and Non-Maltreated Preschoolers During Peer Interactions. *Child Abuse and Neglect*, 25, 13-31.

- Denham, A. S. Bassett, H. H., Zinsser, K. ve Wyatt, T. M. (2014). How Preschoolers' Social Emotional Learning Predicts Their Early School Success: Developing Theory Promoting, Competency-Based Assessments *Infant and Child Development Inf. Children Development*, 23, 426-454.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2010). Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 160-172.
- Einarsdottir, J. (2014). Play and Literacy: A Collaborative Action Research Project In Preschool Scandinavian. *Journal of Educational Research*, 58(1), 93-109.
- Erdoğan, S., Şimşek Bekir, H., ve Erdoğan Aras, A. S. (2005). Ankara'nın Alt Sosyoekonomik Bölgelerinde Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Dil Gelişim Düzeylerine Bazı Faktörlerin Etkisinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(14), 231-246.
- Follari, L. M. (2007). *Foundations and Best Practices in Early Childhood Education History, Theories, and Approaches to Learning*. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Gardiner, E. M. (2006). *Assessing Dynamic Indicators Of Basic Early Literacy Skills As A Predictor Of Reading Success For Beginning Readers*. Unpublished Ph.D. Thesis, Capella University, USA. UMI Number: 3239060.
- İnal, G. (2011). *Bilişsel Yetenekler Testi Form-6'nın Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Altı Yaş Çocuklarının Bilişsel Yeteneklerine Muhakeme Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kandır, A., Özbey, S. ve İnal, G. (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Program (1) Kuramsal Temeller*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Kılınç, S., Kelley, M. F., Millinger, J. ve Adams, K. (2016). Early Years Educators At Play: A Research-Based Early Childhood Professional Development Program. *Childhood Education*, 92(1), 50-57.
- Klauer, J. K., Willmes, K. and Pyhme, G.D. (2002). Inducing Inductive Reasoning: Does It Transfer To Fluid Intelligence? *Contemporary Educational Psychology* 27, 1-25.
- Kuru Turaşlı, N. ve Zembat, R. (2013). 6 Yaş Grubu Çocuklarda "Benlik Algısını Desteklemeye Yönelik Sosyal-Duygusal Hazırlık Programı"nın Etkililiğinin İncelenmesi. *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1-16.
- Mashburn, A. J. (2008). Quality of Social And Physical Environments In Preschools And Children's Development Of Academic, Language, And Literacy Skills. *Applied Developmental Science*, 12(3), 113-127.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayıncılık.
- McGeown, S. P., Johnston, R. S., ve Medford, E. (2012). Reading Instruction Affects The Cognitive Skills Supporting Early Reading Development. *Learning and Individual Differences*, 22(3), 360-364.
- Michnick-Golinkoff, R., Hirsh-Pasek, K. ve Singer, D.G. (2006). *Why play = learning: a challenge for parents and educators*. In R. Michnick-Golinkoff, K. Hirsh-Pasek, and D.G.

Singer (Eds.), *Play = learning how play motivates and enhances children's cognitive and social emotional growth* (pp.3-14), USA: Oxford University Press.

Morrow, L. M., ve Schickedanz, J. A. (2003). The Relationships Between Sociodramatic Play And Literacy Development. In D. K. Dickinson and S.B. Neuman (Eds.), *Handbook of early literacy research*,2, (pp. 269–280). New York: Guilford Press.

National Association For The Education of Young Children (2001). *Guidelines for preparation of early childhood professionals*. Washington, DC: National Association for The Education of Young Children.

Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık

Özyürek, A. ve Kılınç, N. (2015). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrenme Merkezlerinin Çocukların Serbest Oyun Davranışları Üzerine Etkisi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 125-138.

Pagani, L.S., Jalbert, J., Lapointe, P., ve Hebert, M. (2006). Effects of Junior Kindergarten On Emerging Literacy In Children From Low-Income And Linguistic-Minority Families. *Early Childhood Education Journal*, 33(4), 209-215.

Peisner-Feinberg, E. S., Burchinal, M. R., Clifford, R. M., Culkin, M. L., Howes, C., Kagan, S. L., ve Yazejian, N. (2001). The Relation Of Preschool Child-Care Quality To Children's Cognitive And Social Development Trajectories Through Second Grade. *Child Development*, 72, 1534-1553.

Polat Unutkan, Ö. (2007). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Matematik Becerileri Açısından İlköğretime Hazır Bulunuşluğunun İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 243-254.

Pyle, A. ve Bigelow, A. (2015). Play in Kindergarten: An Interview and Observational Study in Three Canadian Classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 43, 385–393.

Sevinç, M. (2009). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Siraj-Blatchford, I., Sylva, K., Muttock, S., Gilden, R., ve Bell, D. (2002). *Researching Effective Pedagogy In The Early Years*. Research report R356. London: Department for Education and Skills.

Skolinick Weisberg, D., Zosh, J. M., Hirsh-Pasek, K., ve Michnick Golinkoff, R. (2013). Talking it Up: Play, Language Development, and The Role Of Adult Support. *American Journal of Play*, 6(1), 39–54.

Sturza-Millic, N. (2012). Motor Knowledge Accumulation And Motor Creativity Manifestation. Academy for Education Belgrade Preschool Teacher Training College “Mihailo Palov” Vrsac. *Research in Pedagogy*, 2(2), 54-65.

Sturza-Millic, N. (2014). *The Influence of Motor Experience on Motor Creativity (Fluency) of Preschool Children*. 7th International Scientific Conference on Kinesiology: Opatija, Croatia.

Temel, Z. F. (2012). *Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar ve Programlar*. Ankara: Vize Yayıncılık.

Tuğrul, B. (2015). Oyunun gücü. Aksoy A.B. (Edt.), *Okul Öncesi Eğitimde Oyun* (ss.10-31), Ankara: Hedef Yayıncılık.

Turan, F., ve Akoğlu, G. (2011). Okul Öncesi Dönemde Sesbilgisel Farkındalık Eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 64-75.

UNICEF (2000). *Defining Quality In Education*. New York: Unicef. <http://www.unicef.org/education/files/QualityEducation.PDF> adresinden 20.11.2015 tarihinde alınmıştır.

Vandorpe, B., Vandendriessche, J., Vaeyens, R., Pion, J., Matthys, S., Lefevre, J., ve Lenoir, M. (2012). Relationship Between Sports Participation and The Level of Motor Coordination in Childhood: A Longitudinal Approach. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 15(3), 220-225.

Wang, J. H. (2004). A Study On Gross Motor Skills Of Preschool Children. *Journal of Research in Childhood Education*, 19(1), 32.

Wayne, A., DiCarlo, C.F., Burts, D.C., ve Benedict, J. (2007). Increasing the literacy Behaviors Of Preschool Children Through Environmental Modification And Teacher Mediation. *Journal of Research in Childhood Education*, 22(1), 5–16

Yıldız Bıçakçı, M. (2009). *Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Altı Yaş Çocuklarının Gelişim Alanlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Play, a universal concept that exists everywhere the child is, is a natural and effective learning tool for the child. Play, which is very important in supporting the physical, cognitive, language, social and emotional development of children, also helps to develop creativity and self-confidence. In addition, play is an indispensable value in terms of children's enjoyment and satisfaction with the learning process. Children learn by experiencing themselves when they are involved in play activities which is an opportunity to discover and experience the world around them and to express themselves with new ideas. (Darwish, Esquivel, Houtz and Alfanso 2001:27; Michnick-Golinkoff, Hirsh-Pasek, Singer, 2006:10; Sevinç, 2009:19; Tuğrul, 2015:13). UNICEF (2000) asserts that quality education has five key dimensions such as the learners, the physical environment, the curriculum, the teaching - learning process, and the learning outcomes and that the learning environment is an important source of emergence of desired behavior. For this reason, many contemporary approaches to early childhood education in various parts of the world draw attention to the importance of educational settings. Turkish Ministry of National Education Preschool Education Program (2013) also emphasizes that learning environment is important in supporting the child's development. Learning centers are learning areas where the boundaries established within and outside the classroom are determined by different methods, facilitate interaction in small groups to meet the individual needs of the children. The most important part of the learning environment in pre-school education classes is identified as learning centers and the most basic learning centers are listed as blocks, books, music, art, science and mathematics, dramatic play and other temporary centers which are organized according to the chosen subject / theme achievements and demonstrations (MEB, 2013:16; Aral and Can Yaşar, 2015:81). Each learning center offers children the opportunity to make choices and plan, make decisions, take responsibility, make decisions on their own, research, make discoveries, discover

their own abilities, work with their peers, collaborate, learn by doing and repeat their previous learning (MEB, 2013: 16; Aral and Can Yaşar, 2015: 81; Özyürek and Kılınç, 2015: 126). When previous studies on the subject are examined, it has been found out that there are not many studies on the learning centers and that the learning centers are not qualified and that there are no changes in terms of objectives and outcomes, concepts and words taken on daily and monthly plans. From this point, it is aimed to investigate the effect of the games children play at the learning centers on 5-6 year-old children's development areas in the "The Right to Play: Play More" Project. In The Right to Play: Play More Project, a single group of pre-test / post-test weak experimental design was used to investigate the effect of the games played in learning centers on the developmental areas of 5-6 year-old children. For the experiment group of the study, a kindergarten was selected using purposive sampling and deviant case sampling methods among the non-selective sampling methods from the list of the kindergartens affiliated to the Afyonkarahisar provincial directorate of National Education in the 2015-2016 academic year. In selecting the kindergarten, two observers from the research team visited the classes of children 5-6 years in kindergartens affiliated to the Directorate of National Education and which were located at the provincial center at random intervals, and observed the learning centers which the teachers prepared. As a result of the observations, a total of 41 children (morning and afternoon sections) were selected for the kindergarten study group which included the highest quality level of block and dramatic play centers in their class and the other learning centers at the lowest quality level. As a data collection tool in the research, "General Information Form" was used to collect demographical information about children and their families and "Preschool Developmental Evaluation Form" was used to evaluate children's cognitive, language, motor and social-emotional skills. During the implementation, "Learning Centers" created by researchers were based on supporting the cognitive, language, motor and social-emotional development of 5-6-year-old children in preschool period. In order to support the development of children, it was decided to create blocks, dramatic plays, arts, books, science-mathematics, early literacy and music centers in the educational setting. Based on the centers planned to be created by taking the outcome-indicators into account, materials are planned to be placed in the learning centers from the immediate vicinity of the children, taking into consideration the simple circumstance, simple complexity and concrete abstract principles. In addition to the educational materials found in the class, the educational materials that need to be prepared were identified. Planned materials were provided by the researchers by purchasing materials and stationery within the limits of the budget. Along with the materials received, all the materials are arranged in a simple, complex, abstract manner, taking the principles into account closely and appropriate materials were added to the learning centers every week. It was decided that material changes would be once a week (Monday) in blocks, music, dramatic play centers and twice a week (Monday - Wednesday) in math, early literacy, books and art centers. Moreover, a 15-20 minute circle time was planned in order to help children adapt to the work to be done that day in the learning centers before the play time. After finishing the circle time, the children are divided into groups of 3-4 persons depending on the class, such as taking cards, asking questions, asking the centers where they want to play or instruction by the teachers. Children are allowed to play in three or four centers within a day with 15-20 minute intervals, providing opportunities for children to play at least two of the art, science, math, books and early literacy centers throughout the day. Learning centers are planned so that a total of 41 children can work about 75-90 minutes a day for five days a week for eight

weeks. During the circle time, in order to help children reach new inferences from the learning outcomes, end-of-day circle time was planned to talk about the concept / word of the day, what kind of games they played in the learning center, which products they made, problems and solutions they encountered while creating the products, which centers and games they loved more and, if there was, a happy and a discomfoting situation. As a result of the normality test in the analysis of the data, the difference between the pre-test and post-test mean scores of the "Pre-School Developmental Evaluation Form" regarding all the children in the experimental group playing in the learning centers was analyzed by the Wilcoxon Signed Rank Test. As a result of The Right to Play: Play More project; it was found out that there was no significant difference in the cognitive, language, social emotional and motor development areas between the pre-test and post-test scores of the Preschool Developmental Evaluation Form filled by evaluating the general developmental characteristics of the group ($p > .05$). However, it was determined that there was a significant difference in the areas of cognitive, language, social Emotional and motor development among pre-test and post-test scores of the Preschool Developmental Evaluation Form filled in through individual evaluation of the developmental characteristics of children ($p < .05$).